

DANSÇILARDA RİTİM EĞİTİMİ

 Zeynel TURAN^a

Özet

Dansçılar çoğunlukla ritmi daha önceden yazılmış bir nota veya bir metin üzerinden okumak yerine müzik eserini dinleyerek veya bir koreograf eşliğinde dans icrası yoluyla esere ait olan ritmi öğrenirler. Dansçıların bir arada senkronize bir şekilde dans edebilmesi yalnızca hareketlerin doğru ve istendik türden yapılmasına bağlı olmamakla birlikte, estetik duygu, ritim ve müziğin dansçılar tarafından içselleştirilerek tüm elementleri ile bilinmesine bağlıdır. Dans sanatı, yalnızca teknik bilgi, iyi bir beden kontrolü ve motorik diğer beceriler ile değil aynı zamanda düşünceleri iyi ifade edebilme gibi bütünsel bir yaklaşımla da elde edilmektedir. Müzik eşliğinde dans ederken sanatçının yaptığı sanatı ve ifadesini izleyiciye ulaştırabilmek için, bir hareket serisinin ritimsel açıdan başlangıç ve bitiş sayılarını bilmesi, bir hareketten diğerine geçişte kendinden emin olması ve dans ettiğinin farkında olması son derece önemlidir. Bu düşünceyle, dansçının hareketi oluşturan diğer tüm unsurları bilip uygulayabilmesi, sanatına ilişkin tempo terimlerini ve müzik formuna ait bilgileri kendisine eşlik edecek müzisyene aktarabilecek bir müzikal bilgiye sahip olması, koreografiyi teknik bakımdan üst düzey sergileyebilmesi ve kendisini daha net bir şekilde ifade edebilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu önemle, çalışmada literatür taraması ve yazarın deneyimleri üzerinden dansçılarda ritim eğitiminin önemi ve dans sanatına olan katkıları betimleyici bir yolla açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dans, Ritim eğitimi, Dans eğitimi, Halk dansları, Halk oyunları.

RHYTHM EDUCATION IN DANCERS

Abstract

Dancers often learn the rhythm of a piece of music by listening to it or performing the dance with a choreographer, rather than reading the rhythm from a pre-written score or text. The ability of dancers to dance together in synchronization depends not only on the correct and desired movements, but also on the internalization of aesthetic feeling, rhythm and music by the dancers and their knowledge of all its elements. The art of dance is achieved not only through technical knowledge, good body control and other motor skills, but also through a holistic approach such as the ability to express thoughts well. When dancing to music, it is extremely important for the dancer to know the rhythmic beginning and ending numbers of a series of movements, to be confident in the transition from one movement to another, and to be aware that they are dancing in order to convey their art and expression to the audience. With this in mind, it is very important for the dancer to be able to know and apply all the other elements that make up the movement, to have a musical knowledge that can convey the tempo terms related to her art and the information about the musical form to

^a Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Türk Halk Oyunları Bölümü, zturan@mehmetakif.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 26.07.2022, Makale Kabul Tarihi: 21.10.2022

the musician who will accompany her, to be able to display the choreography at a high technical level and to express herself more clearly. With this importance, this study tries to explain the importance of rhythm training in dancers and its contributions to the art of dance in a descriptive way through a literature review and the author's experiences.

Keywords: Dance, Rhythm education, Dance education, Folk dances, Folk dances.

Giriş

Dansın birbirinden ayrılmaz en önemli yapıtaşları hiç şüphesiz ki insan bedeni ve ritimdir. Ritim, Yunanca "Rhythμός, Rheo" yani akış sözcüğünden türetilmiş ve sanattan, sağlığa, ekonomiden, siyasete kadar tüm yaşamın içinde birçok alanda kullanılmaktadır. Ritmin yaşamsal önemi algılandıkça sanatçılara ve sanatsal yaratılarına ciddi bir ivme kazandırarak yeni sanatsal formların oluşumuna büyük bir ilham kaynağı olmuştur.

Özellikle son 100 yılda müzik teknolojileri ve ritimsel icra üsluplarında son derece önemli gelişmeler olmuş ve sahne sanatları gibi birçok sanat alanında da hissedilir derecede önemli bir rol oynamıştır. Sanatsal ifade biçimlerinde benzetme veya metaforlar için müzik bir araç olarak kullanılmış, sanatçıların sanat yapma isteklerine yeni teknikler ve yaklaşımlar kazandırmıştır.

Ritim denildiğinde genellikle ilk akla gelen olgu müziksel ritimdir.

Ritim belli bir düzen içerisinde birbiri ardınca işitilen vuruşlar dizisi veya belirli ve düzenli hareketlerin, birbirini izleyen gruplar halinde yapılması, görülmesi, duyulması ya da hissedilmesi olarak tanımlanabilir (Gerek & Katkat, 2006).

Ritim, müziğin en temel ögesidir ve müzikteki ölçü ve ritim kavramlarının tümünü kapsamaktadır. Güçlü ve zayıf vuruşların düzenli bir şekilde tekrarlanmasından oluşmaktadır. Aynı zamanda, hareketlerin akış sırası ve setlerin sayılarla anlatıldığı bir sayı dilidir.

Müzikal anlamda ritim hem dansçılar hem de müzisyenler için bilinmesi gereken çok önemli bir unsurdur. Bu düzenin en üstünde müziğin temel yapıtaşı olan düzenli vuruşlar vardır. Hiyerarşinin içinde bu noktada önemli olan vurgular değil, bu vurguların düzenli aralıklarla meydana gelmesidir. Bir sonraki seviye, düzenli olarak tekrarlanan kalıplar halindeki atım gruplarıdır.

Özkul'a (2011) göre, müzik ve ritim, dans eğitimi ve icrasının çok önemli bir parçasıdır. Kökeni eski Yunanca da mousike olan müzik, edebiyatı, şiiri ve dansı da nitелеmektedir. Dolayısıyla müzik, özellikle ritim ögesi nedeniyle hareket kavramıyla doğrudan ilişkilidir. Müzik-hareket ilişkisinin iki boyutu vardır: İlki, dinlenen bir müziğin neden olduğu hareket ya da hareket isteği, ikincisi ise müzikle beraber yapılan hareketlerin müziği anlamaya ve öğrenmeye etkisidir (s. 30).

Çok yönlü bir eğitim gerektiren ritim eğitimi sadece nota ve ritim araçlarıyla olabildiği gibi aynı zamanda müzik aracılığıyla yapılan bir eğitimidir. Bu yüzden ritim eğitimi sadece nota yazma ve okumadan ibaret olmaktan ziyade bireyde var olan ritim duygusunu geliştirilerek önceden belirlenmiş amaçlara ulaştırıcı bir araç olmalıdır. Bu amaçlar doğrultusunda ritim eğitimi, bireylerde hafıza ve dikkat

gelişimi, kesin-doğru bir zaman algısı, yaratıcı güçlerin açığa çıkarılması aynı zamanda fiziksel ve zihinsel farkındalığın artırılmasına yardımcı olmaktadır.

Müzik genel itibariyle hem eğitsel hem duygu aktarım aracı olarak hem de eğlenceye dönük birçok niteliğe sahiptir. Bu nitelikleri sayesinde herkes müzikle kurduğu ilişki biçimine göre edinimler ve kazanımlar elde edebilmektedir. Konuya ilişkin Özevin (2006) çalışmasında “bu kazanımlara, dansın müzikal birikim kazandırma özelliğini de ekleyebiliriz. Ayrıca dans eğitimi yoluyla müziksel form bilgisi ve işitme eğitimi gibi müziğin yapı taşlarının da öğretilebileceği ve pekiştirilebileceği unutulmamalıdır” şeklinde yorumda bulunmuştur.

Dalcroze (1967) dansçılarda müzik ve ritim eğitiminin ne denli önemli olduğunu vurgulayarak, tüm sanat ile ilgilenen bireyler için önemi üzerinde çalışmalar yürütmüş ve yarattığı ritim eğitim yöntemiyle literatüre önemli bilgiler kazandırmıştır. Dansçının duygularını ifade edebilmesi için müziği ve vücudunu iyi derecede kullanması gerektiğini, bunun için tüm vücudunu eğitmesi gerektiğini önemle vurgulamıştır (s. 138).

Müzik, dansa eşlik açısından önem arz eden ve duygulanım açısından da oldukça önemli bir unsurdur. Dansçının kendini ifade etmek amacıyla zihninde oluşturduğu hareketleri ve duygu durumunu direkt olarak etkileyecek bir büyüye sahiptir. Bu açıdan, dansçada müziksel duyarlılığın artması için ritimsel ve müziksel zekânın yeterince geliştirilmesi gerekmektedir.

Dansçılar, ritme ve müziğe göre sanatlarını icra ederler. Dans eğitiminde ritim ve müzik kullanmak, öğrencilerin dikkatini uyarır ve ne yaptıklarına ilişkin bir farkındalık oluşturur. Bir dans öğretmeni ölçü-ritim-ezgi cümlelerini sayma, yazma ve okuma yeteneğine, icra ettiği sanata ait müzik yapısı hakkında temel müzikal bilgi ve terminolojisine aynı zamanda öğrettiği dans formuna özgü müziği ve tüm bunları birbirine bağlayıcı koreografik beceri, kinestetik bilgiye sahip olmalıdır. Bu sayede eğitim alan dansçılar da dans sanatında yaşamsal bir öneme sahip olan ritim ve müzik hakkında bilgi sahibi olabileceklerdir.

Bir öğretmen, öğrencilerde müzikal farkındalık yaratmak ve ayrıca bir veya birden çok dans formlarının öğretimini desteklemek için müzik bilgisini genişletmesi gerekir. Müzik ve dans arasındaki iş birliğini çözümlenmek, dans öğretmenin birincil görevidir. Uygun, ilham verici müzik, başarılı bir dans sınıfının anahtarındır ve öğrenciler için anlamlı bir öğrenme sürecini desteklemektedir (Kassing & Jay, 2003, s. 65).

Dans açısından, müzik ve beden arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Dans, bale, tiyatro gibi sahne sanatları alanında temel malzeme olarak kullanılan insan bedeni ile müzik arasındaki “estetik” ortaklık, bedensel hareketler yoluyla kurulmaktadır. Bedensel hareket içerikli müzik öğretim yaklaşım ve yöntemlerinin de çıkış noktasında insan bedeni bulunmaktadır (Özmentaş, 2007).

Etkili bir ritim-müzik eğitimi, dansçının yaratıcı gücünü uyandırabileceği gibi, onun bu yöndeki yeteneklerinin gelişmesini de sağlayabilir. Bu açıdan bakıldığında, çağdaş eğitimin önemli unsurlarından biri olan ritim ve müzik eğitiminin, dans eğitimi derslerinde ne derece gerekli olduğu şüphesiz ortadadır.

A. RİTİM VE HAREKET İLİŞKİSİ

Tüm sanat dallarının tanımları içinde kendilerine özgü bir ritim ögesi vardır. Bu durum dans sanatında oldukça açık bir şekilde belirgindir. Dans icrasında en önemli unsur, hareket ve ritmin birbirleriyle olan uyumudur ve dans eğitiminin en önemli parçalarından biridir.

Ritim ve ezgi müziğin temel yapıtaşlarıdır ve müzikal anlamda hareketin ifadesi ritimdir. Ancak söz konusu dans olunca insan bedeni ve ritim arasındaki uyumun sonucunda zihinde canlanan duyguların bedende somutlaştırılması ve karşı tarafa aktarılmak istenen ifadenin ritim aracılığıyla görünür kılınması ruh, beden ve ritmin uyumu sonucunda oluşmaktadır.

Bedensel hareket yeteneklerinin ve müziğin en temel ögesi olarak kabul edilen ritmin karşılıklı etkileşimle geliştirilebileceği düşüncesi daha 19. yy. sonlarında kendini göstermeye başlamıştır (Yaprak 2005).

Ritmeye göre hareket etme içgüdüleri yüzyıllardan beri süregelen bir durumdur. Araştırmacılar, insanların ritme göre hareket etme içgüdüleri konusunda çok farklı fikirler, görüşler ve kuramlar öne sürmüş ve her görüş birbirini etkileyerek zenginleşmiştir. Bu görüşler başlangıçta farklı açılardan konuyu ele alıyor gibi görünmüş olsa da sonraları bazı noktalarda birleşerek yeni yeni dans eğitim yöntem ve yaklaşımları doğurmuşlardır.

Ritmeye fiziksel tepki verme düşüncesini bir sisteme dönüştüren kişi Emile Jaquez – Dalcroze'dir (1865- 1950). Dalcroze sisteminin temel hedefi, ritim aracılığıyla beyin ve vücut arasında hızlı ve düzenli iletişim yaratmak ve ritmin hissedilmesini fiziksel bir anlayış biçimi haline getirmektir. Bu nedenle ritim eğitiminin hedefi, beyin, vücut ve duygular arasında denge ve uyumun oluşturulmasıdır (Dündar, 2003).

Dalcroze yaklaşımı, çocuklar ve yetişkinler için geliştirilen özel ritim eğitimi ile müziğin ritmini, insan bedeninde tamamlama ve ritim duygusunun geliştirilmesi yönünde uygulama çalışmalarıdır. Dansçının yalnızca ritim duygusunun değil genel anlamda müzikalitesinin de geliştirilme çalışmasıdır. Dansçılarda ritim eğitimi sinir ve kas sistemi arasındaki iletişimi geliştirmek ve bunun sonucu olarak da dansçının bedensel farkındalığını geliştirmek amacını taşımaktadır.

Ritim eğitiminde kullanılan teknikler arasında hareketler, sözcükler, nota kullanımı veya vuruşlar olabilir ancak söz konusu ritmik becerilerin geliştirilmesi ise bu durumda dansçının bedeninin eğitim sürecine bizzat dahil olması yaşamsaldır. Hem zihinsel hem de motorik becerilerin geliştirilmesi amacıyla uygulanacak tüm eğitim-öğretim uygulamalarının temelinde ritim vardır. Hareket içerisindeki dinamiklerin ve mükemmelliğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olan önemli özelliklerden biri ritimdir. Nasıl ki dans hareketten ibaret ise ritim de başlı başına bir harekettir ve insan bedeni de hareket etmek için gerekli olan tüm donanıma sahiptir.

Egzersiz-hareket-dans-spor gibi sözcükler özelde farklı anlamlar içerse de temelde bu kavramlar bütüncül bir yaklaşımla insan bedeninin gerçekleştirdiği hareketlerin farklı boyutlarını açıklamaktadır. Temelinde estetik ve sanatsal uygulamaların olduğu dans, bütüncül bakışla fiziksel bir aktivitedir.

Dalcroze ve Carl Orff gibi çağdaş müzik eğitimcileri müzik, ritim ve hareketin birbirinden ayrılmaması gereken bir bütün olduğunu savunmaktadırlar. Beden dilini doğru kullanma ve doğru iletişim kurma yetilerinin kazanılmasında ve geliştirilmesinde ritim ve dans önemli bir yer tutmaktadır (Özevin, 2008).

Dans derslerinde öğrencilerine davulla eşlik eden Orff'a göre müzik, ritim ve dans birbiriyle iç içedir. Dansçıların ritim eğitiminde bedensel hareketlerden yararlanan Orff, Günther jimnastik, dans ve müzik okulunda özellikle ritme göre bedensel doğaçlamaya yer vermiştir. Doğaçlama ve yaratıcılık Orff sisteminde önemli bir yere sahiptir. Hareketleri ritmik heceler ile tekrar etmenin, ritmik şekilde söylenen kelimelerin motor becerilerin ve beden farkındalığının gelişiminde son derece önemli olduğunu savunmuştur.

Hareketin ritmini öğrenmek sadece mükemmel beden kontrolünü, kasılmaları ve gevşemeleri sağlamak amacıyla değil aynı zamanda hareketi bütüncül bir yaklaşımla ele alarak, gerektiğinde zihinsel yaratı becerileri sayesinde konu hakkında yeni bakış açılarına da sahip olmaktır. Ritim, müzik ve sinir-kas sisteminin hareketleri arasındaki ilişki hakkında farkındalık yaratmak dansçıda kendine güven ve dışa dönük bir sanat icrasını da beraberinde getirecektir.

Herhangi bir hareketi ritmik uygulamak ile estetik bir anlayışla uygulamak arasında çok önemli farklar vardır. Bağımsız bir hareketi diğer hareket türlerinden ayırmanın en iyi yollarından birisi vücudun tüm uzuvları ile zihin ve duygu arasında koordinatif bir şekilde hareketin yapılmasını sağlamaktır. Bu, bireyin daha önceki deneyimleri, kültürel alt yapısı ve öğrenmeleri arasındaki bilgi transferiyle mümkündür.

B. RİTİM EĞİTİMİ

Dansçılar çoğunlukla ritmi daha önceden yazılmış bir nota veya bir metin üzerinden okumazlar bunun yerine müzik eserini dinleyerek veya bir koreograf eşliğinde dans icrası yoluyla esere ait olan ritmi öğrenirler. Bu durumda dans eğitmeni esere ait koreografinin en temel temposundan, ritmin içindeki senkop ve entonasyona, hareket yönleri ve aksanlarına aynı zamanda koreografi ve hikâye arasındaki değişken tüm kinestetik bilgileri bilebilmeli ve öğretebilmelidir. Çünkü dansın unsurları arasında yer alan tüm farkındalık alanları itibarıyla hareket kombinasyonlarının akıcı ve senkronize bir şekilde yürümesi, dansçıların birbirleriyle ritmik bir uyum içinde dans edebilmesine bağlıdır.

Dansçıların bir arada senkronize bir şekilde dans edebilmesi, yalnızca hareketlerin doğru, senkronize ve istedik türden yapılmasıyla elde edilemez. Estetik duygu, ritim ve müziğin dansçılar tarafından içselleştirilerek tüm elementleri ile bilinmesine de bağlıdır.

Bu ritmik düzende eser ritmini saymak, temelde öğrenme için yeterli olsa da dansçılar ve müzisyenler müziksel bağlantılar kurmak istediklerinde zaman zaman kavramsal karmaşalar ve anlaşmazlıklar yaşamaktadırlar. Müzisyenlerin eğitimi genellikle müzikal inceleme ve analiz gerektirmektedir. Ayrıca ritim konusunda sık sık çalışmalarını da gerektirmektedir. Ancak ritim eğitimi almamış dansçılarda ritim söz konusu olduğunda, müzikal zamanı (tempo, metronom vb.), ritmik sayı

biçimlerini (doğru sayma), müziksel zaman tanımlamalarını (2/4, 5/8, 7/8, 9/8 vb.) çoğunlukla bilememekte ve konuya sezgisel açıdan yaklaşmaktadırlar.

Ritim eğitimi, Muammer Sun ve Hilmi Seyrek (1988, s. 57) tarafından;

Müzik yapıtlarının iskeletini oluşturan ritim, müziğin en önemli öğelerinden biridir. Bir ritim kalıbını elleriyle, ayaklarıyla, bedeniyle, araçlarla ya da sözlerle tekrarlanabilecek şekilde öğretmeye, ritim eğitimi denir, şeklinde açıklanmıştır.

Kaplan'ın (2002) çalışmasında da belirttiği gibi ritim eğitimi de tıpkı diğer öğrenmeler gibi mutlaka geri bildirim ihtiyacı duymaktadırlar. Öğrencileri sürekli ve düzenli geri bildirimlerle doğruya doğru yönlendirmek gerekmektedir. Ritmik uygulama ve pratik yapmak, atım ve ritim arasındaki ilişkinin kişide ritmik bir anlayış gelişmesine yardımcı olabilir. Ritim eğitimi uygulamalarında kısa sürede uzun mesafeler kat etmeye çalışılmamalıdır. Her adımda ne yapıldığına ilişkin dikkatli olunmalıdır. Başlangıçta hızı ayarlanabilen bir metronom aracılığıyla tempoyu kontrol altına almak hem atım hem de tartımın algılanmasına yardımcı olacaktır.

Her insanın içinde doğuştan gelen, müziğe ve ritme göre hareket etme dürtüsü bulunmaktadır. Dans olarak adlandırılan estetik hareketler de insanın içinde olan hareket etme eğilimi ve müziğin ritmine göre uygun hareket etme dürtüsü sonucunda ortaya çıkmıştır.

Ritim eğitiminin nasıl olması gerektiğine şu şekilde bir örnek verilebilir; Ritim eğitiminde öğrenciler kendilerine güven eksikliğinden veya başka sebeplerden dolayı arkadaşlarının önünde birtakım beceriler sergilemeye utanıp çekinebilirler. Bu durum yetişkinler içinde aynı sebeplerle geçerli bir durumdur. Ritmik eğitim sırasında öğrencilerin kendilerini rahat hissedebilecekleri bir yöntem ile bu durumu aşmak mümkün olabilir. Öğretmen ritmik beceriyi gösterdikten sonra, öğrenciler oturdukları yerden alkış ile ritmik ölçüyü tekrar ederler. Sonraki adımda parmak şıklatma ile aynı ölçünün tekrarı gelir. Öğrenciler bu başlangıç hareketine katıldıktan sonra, onların güvenlerini kazanmak daha kolay olacaktır. El ve parmak egzersizlerinden sonra öğrencilerden aynı ritmik ölçüyü ayakları ile yapmaları istenmelidir. Öğrencilerin oturma düzenlerini bozmadan bunu istemek gerekir ki, kendilerini rahat ve güvende hissedebilsinler. Ritmik ölçü hem sağ el-ayak hem de sol el-ayak ile tekrar edilmelidir. Öğrenciler kendilerini rahat hissedene kadar bu ritmik ölçüyü eller, parmaklar, ayaklar ile tekrar etmeli, mümkün ise müziğe eşlik etmelidirler. Bu aşamalar başarılı geçerse öğrenciler bir sonraki aşamaya katılmak için istekli olacaktır. Sonraki aşamada öğrencilerden ayağa kalkmalarını isteyip aynı egzersizi ayakta ve yürür vaziyette yapmaları istenmelidir.

Ritim eğitimi ile ilgili çalışmasında Dünder (2003), ritim eğitiminin nasıl olması gerektiği ile ilgili şöyle bir yorumda bulunmuştur:

Ritim eğitimi, ritimsel notalamanın öncesinde yer almalı, önce ritim eğitimi, daha sonra ritimsel notalama gelmelidir. Ritimsel notalamayı (ritmin sembollerini) öğrenmek, ritmi öğrenmekten oldukça farklıdır. Çoğumuz ritmi öğretebilmek için matematiksel yaklaşımı kullanmış ve etkisiz olduğunu fark etmişizdir. Ritmik semboller arasındaki matematiksel ilişkileri öğretmek, ritmi de öğrettiğimize inanırız. Oysa bireyler hissetmeden, bedensel bir tepkiye dönüştürmeden ritmi

anlayamazlar. Ritmi önce bedende yaşatıp, daha sonra ritimsel notalamaya dökmek gerekir. Bir başka deyişle, matematik yerine, ritim öğretme düşüncesinden yola çıkılmalıdır.

Avusturyalı bir perküsyoncu Reinhard Flatischler, tarafından 1992 yılında geliştirilen ve Taketina olarak adlandırılan ritim eğitim süreci, kendi bilincini geliştirmek isteyenler ve ritim bilgisi edinmek isteyenler için ideal bir yöntem gibi görünmektedir. Bu eğitim sürecinde 3 temel farklı ritmik katmanları öğrenme olanağı bulunmaktadır. Ritim eğitiminde, melodik seslendirme kullanılarak, alkışlar ve adımlamalar ile temel ritim kalıplarını ve dolayısıyla hareket kalıplarını öğrenme kolaylığı sağlanabilir.

Take-tina modelinin en önemli özelliği iki zıt heceyi veya zıt tınıyı beraber kullanmaktır. İki veya üç hecenin kullanılması ise vokal monotonluğu önlemeye yardımcı olmak içindir.

Bir vuruş için = TA

İki vuruş için = TA - Tİ

Üç vuruş için = TA - KE - NA veya GA - MA - LA

Dörtlü vuruş için = TA - KE - Tİ - NA

Kaplan (2002) çalışmasında Flatischler'in ritim eğitim yöntemini aşağıdaki gibi özetlemektedir: Heceler, ritmik sesler çıkarmak için bir başlangıç noktası olarak kullanılmaktadır. Flatischler'in tekniğinde, her hece bir vuruşa karşılık gelir. Ve hece notanın süresi kadar uzun seslendirilir. Vuruş temposu ayarlandıktan sonra, vuruş zamanını ve ikili bölümleri uygulamaya başlanmalıdır. Geçiş rahat ve doğru olana kadar ikili zaman ve tek vuruş arasında geri dönüp, tekrar gelmek gerekir. Üçlü zamana geçmeden önce, ikili ve dörtlü zamanları birbirine eklemek doğru olacaktır. Daha sonra üçlü zamanı ekleyip bu diziler arasında farklı ritim kombinasyonları oluşturulabilir.

Ritim eğitimi konusunda farklı bir bakış açısı ise; Türkiye'de ilk defa Halil Bedii Yönetken (1952) tarafından ele alınmış olan, Galin-Paris-Chevé ritim öğretim yöntemidir. Yönetken, kitabında el işaretlerinin bulunduğu bir tabloya yer vermiş ve el işaretleri, elin öğretmen tarafından görünüşüne göre çizilmiştir.

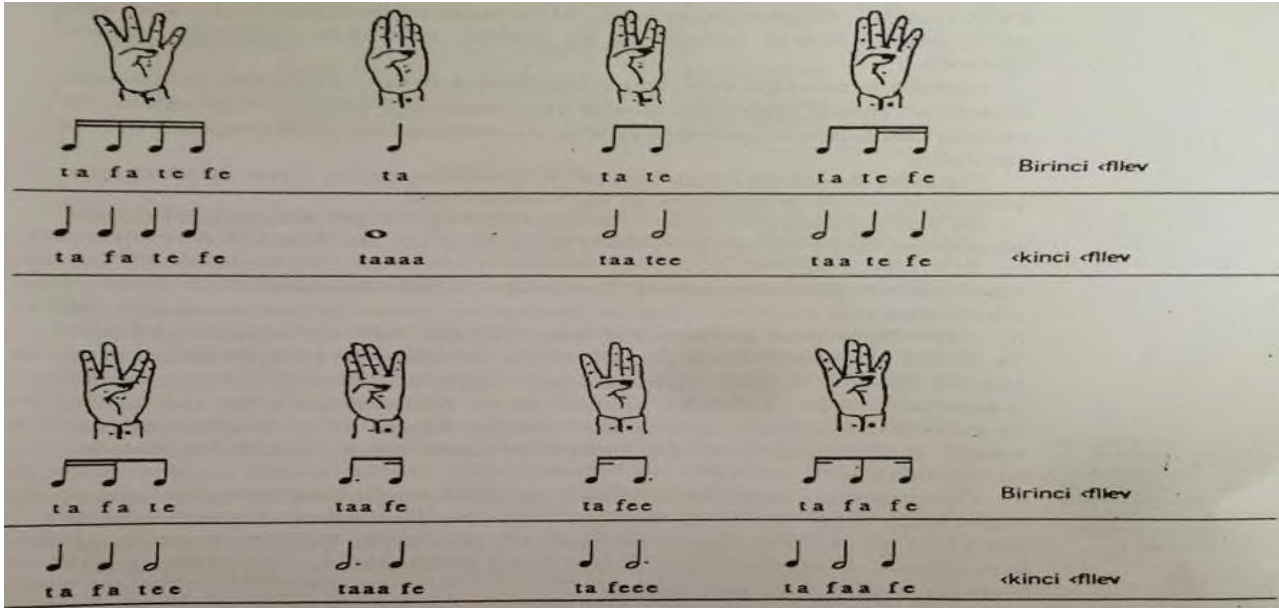
Kaynak: Yönetken, 1952, s. 32.

Şekil 1. Parmaklarla Ritim İşaretleri.

Bu yöntemde, ritim eğitiminde kullanılan temel ritim kalıplarının bedensel işaretler yoluyla öğrencilere aktarımı amaç edinilmiştir. Önceden belirlenmiş olan ritim kalıplarının, tıpkı nota kümelerinde olduğu gibi parmak işaretleriyle görsel olarak öğrenciye aktarımını sağlamaktadır. Özellikle öğretmen ve öğrencinin birbirini duyamayacakları gürültülü ortamlarda veya mesafelerde bu öğretim yöntemi oldukça etkili olmaktadır.

Parmaklar yan yana gelerek vuruşları hecelere bölmekte ve ritimsel süreleri ifade etmektedir. Her parmak bir vuruşu ifade ederken yan yana gelen parmaklar uzun vuruşları, birbirinden ayrılmış parmaklar ise kısa vuruşları ifade etmektedir. Görsel olarak aktarılan ritim kalıplarının okunmasında meydana gelebilecek yanlışların düzeltilmesi amacıyla ritim kalıpları, *ta* ve *te* heceleriyle sesli olarak tekrar edilmektedir. Bu sayede ritim kalıpları öğrencinin zihninde daha da pekişmekte ve öğrencinin ritim duygusunu geliştirmektedir.

Ritim eğitiminin başlangıcında çoğu eğitimci ritim kalıplarını notalar üzerinden anlatma yolunu tercih etmekte ve çoğunlukla da ritim kalıplarını şehir isimleriyle öğrencilere aktarmaktadır. Başlangıçta oldukça etkili olan bu yöntemde ritim kalıpları heceler yoluyla öğrenciye öğretilmektedir. Ancak ilerleyen zamanlarda ritim kümelerinde üçlemeler, uzatmalı notalar gibi daha karmaşık yapılarla ve tempodaki artış gibi durumlarla karşılaşıldığında bu hecelerin tekrarı oldukça zorluk yaratmakta ve ritim okumalarındaki zamansal akışı olumsuz etkilemektedir. Bu gibi durumlarda heceli okumak (ta-te) oldukça verimli bir çalışma ortamı yaratmaktadır.

Kaynak: Öztürk, 2001, s. 103.

Şekil 2. Açıköğretim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programı Müzik Öğretimi Kitabında Ritim El İşaretleri.

Ritim eğitiminde dinletilen müziğin ve zihinsel etkilerinin bedensel devinimlere dönüşmesi için müziğin öğeleri dansçıya kazandırılmalı, eller, kollar ve ayaklar kullanılarak, ezginin ritmik yapısı başta olmak üzere, müzikteki şiddet, gürlük ve nüanslar mutlaka belirlenmelidir. Bu sayede beden ve zihin

arasında güçlü bir bağ oluşturarak, koreografideki duygu ve düşüncelerin izleyiciye aktarımı etkili ve güçlü olacaktır.

İnsanın içindeki ritim duygusu, dışarıdan, tempo veya müzikle desteklenebilir. Sportif etkinliklerin çoğunda bir ritim vardır. Potaya gidiş, top sürme, koşma, turnike, dripling, engel koşusu gibi hareketler belirli bir dinamizm içerirler. Müzik, el çırpma, tempo gibi dışarıdan yapılan eşlik, hareketlerdeki ritim özelliğini geliştirir (Sayın, 2011, s. 21).

Yukarıdaki örneklerden yola çıkarak denilebilir ki, hareket ritmiyle müziksel ritim arasında yakın bir bağ vardır. Ritmik hareket becerilerinin geliştirilmesinde ritim eğitimi başlı başına önemli bir araçtır.

C. RİTMİK HAREKET VE DANS KALIPLARI OLUŞTURMA

Dansçıların kendini ifade etme aracı bedeni olduğu düşüncesinden hareketle onu en verimli şekilde kullanmak ve geliştirmek ancak düzenli ve doğru bir eğitimle mümkündür. Çok önemli bir çalışma konusu olan dans, öğrencinin kendisi, toplumsal ve sosyal değerleri, farklı türden dans çeşitlerini bünyesinde barındıran pratik ve teorik birçok konuyu içeren öğrenme ve öğretme sistematiğini kapsamaktadır. İyi bir dansçının kendisi hakkındaki genel yargıları ile ilgili inanç ve tutumlarını tartışmak ve kendini değerlendirme süreçlerini doğru ele almak gereklidir. Dans sadece bedenin değil tüm kişiliğin üzerine odaklanması gereken estetik ve değerler üzerine kurulu bir sanat dalıdır.

Dans eğitiminde hareketleri öğrenmeyi kolaylaştırıp, kalıcılığını artırmak amacıyla çeşitli teknikler kullanılmaktadır bunlar; sayı sayma, ses ile yönlendirme, melodi seslendirmesi ve alkış ile tempo tutmadır.

Deleon (1997) çalışmasında; müziğin ve içindeki ritmik unsurların dansçılar için ne denli önemli olduğunu vurgulamaktadır:

Dansçılar kulaklarıyla algıladıkları seslere genelde bir tepki ya da yanıt verme gereksinimi duyarlar. Sesin türüne göre gösterilen tepki de mutlaka değişiklik gösterir. Müziği algılama ve ona göre bir tepki verme dansçının içinde yaşadığı kültüre, müziksel ve ritmik algılama becerisine, hatta yaşadığı ülkeye bağlıdır. Bu gibi nitelikler, dansçının hareketlerini ve yorumunu etkileyecektir (s. 556).

Dansın karmaşık ve iç içe geçmiş hareket yapısı nedeniyle, dansçıların konsantrasyon ve hareket senkronizasyonunu eşgüdümlemeleri ve aynı zamanda ilgili her hareket için ipucu oluşturan müziği ve melodik değişiklikleri dikkatlice dinlemeleri gerekmektedir.

Müziğin içinde barındırdığı unsurları birbirlerinden ayırt edebilmek özel bir beceri gerektirmektedir. Müziğin içindeki ritim sayısı, ritim cümleleri ve ezgi bölümlerinin sayılması yoluyla hareket bölümleri hafızaya çok daha kolay yazılabilecektir. Ritmin kalıbı kavrandığı zaman hareket sıralaması ve ritmik akış bakımından sıradaki hareketin ne olacağı hatırlanabilir. İşitsel olarak algılanan ritim ve müzik devinişsel olarak motor aktiviteye dönüşecektir.

Müzik olmadan dans edilebilir ancak ritimsiz dans etmek pek de mümkün görünmemektedir. Dansçı için ritmin vurguları çok önemlidir. Dansının ritimle uyumlu olabilmesi açısından mutlaka ritmi

duyma ihtiyacı hisseder (Alp, 2010). Çünkü hareketlerin akışındaki düzeni sağlayan ritimdir ve belli hareketler, aynı müzikte olduğu gibi, değişen zaman, hız ve ritim uzunlukları ile icra edilirler (Gerek & Katkat, 2006). Bir dans öğretmeni orkestra şefi gibidir. Öğretmen, doğru tempo ile kombinasyonu başlatır, hareketin kalitesi ve cümlelerini göstermek için çeşitli sesler ve heceler kullanır, düzeltmeler yapar ve mümkün olan en iyi performansı ortaya çıkarmak için dansçıya yapıcı eleştiriler sunar (Kaplan, 2002, s. 53).

Dansçılar hareket kombinasyonlarını genellikle 8 sayılı hareket veya pozlardan oluştururlar. Her hareket kümesi ritmik zaman içerisinde farklı sürelerde ve sayılardaki hareketten veya pozdan oluşabilmekte ve birleştirildiğinde bir hareket cümlesi ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda, kombinasyonları, kelimelere benzetmek mümkündür. Kelimelerin bir araya gelmesi ile anlamlı bir cümle oluşturmak mümkündür.

Bir dans cümlesi, 4 ayrı hareket kombinasyonundan oluşmuş olabilir. Fakat her dans kombinasyonunun kendine has ayrı birer ifade ve duygusu vardır. Dansa eşlik eden müzisyenler aynı kombinasyonları her defasında aynı duygu ile çalsalar bile dansçı her kombinasyon ve hareket cümlesi için ayrı duygu ve ifade yaşamakta ve yansıtmaktadır. Hareket cümlelerinin ifadesi için dans ve müzikte yaygın ve ortak kullanılan uzunluk, genellikle 4 ayrı 8'liğin bir araya gelmiş halleridir.

Dansçılar genellikle 8 sayılı hareket gruplarını şu şekilde saymaktadırlar;

1 2 3 4 5 6 7 8 -- 2 2 3 4 5 6 7 8 -- 3 2 3 4 5 6 7 8 -- 4 2 3 4 5 6 7 8

Her sayının bir vuruşu temsil ettiğini düşünürsek, 1,2,3,4,5,6,7,8 toplamda 8 vuruş olurdu. Birçok dans öğretmeni hareketleri kendi sesiyle ritimlendirir, tempo tutar ve ritim sayar. Bu durumda, farklı sayım şekilleri, müzikte tutarsız ölçü sayıları oluşmaktadır. Bilinçsizce ve içgüdüsel sayım neticesinde, dansçıların ve müzisyenlerin kafasını karıştırabilir. (Kaplan, 2002, s. 9).

Müziksel ritim, günümüz müzik dünyasında bir dakika içinde kaç vuruş yapıldığı ile belirlenmektedir. Herhangi bir nota değerinin bir dakikada kaç kere vurulması gerektiğini gösteren farklı işaretler kullanılmaktadır. Bu işaretler çoğunlukla; "♩ = 120" veya sadece vuruş sayısını belirten "80 bpm" şeklinde görülmektedir.

Müzikteki vuruşlar mezürleri, mezürler ise müzik cümlelerini oluşturur. Bunun gibi, hareketler de hareket cümleleri oluşturacak şekilde bir araya gelirler. Hız ve ritim nasıl müziğin ifade niteliğini etkiliyorsa, aynı şekilde hareketin de ifade niteliğini etkiler (Gerek & Katkat, 2006). Her hareket kombinasyonu, hareketin arzu edilen karakteristik özelliklerini seyirciye aktarabilmek için belirli bir tempo ve bir ölçüde gerçekleşir (Kaplan, 2002, s. 53).

Dansta değişik sayma biçimleri vardır. Genellikle bire bir vuruş sayma (her harekete bir sayı verme, örn: 1.2.3.4.5.6.7.8) veya ikiye bir vuruş sayma (iki harekete bir sayı verme örn: 1-2-3-4) şeklinde görülmektedir. Genellikle bire bir vuruş saymanın yanında, ikiye bir sayma biçimi tempo açısından yavaş danslarda yaygınca kullanılmaktadır. Bu sayma biçimiyle her bir vuruş arasında gerçekleşen uzun pozlamalar veya hareketler daha net bir şekilde ifade edilmektedir.

Sadece ana vurguları belirten sayıların sayılması, hangi hareketin, hangi vuruş içinde meydana gelmesi gerektiği hakkında yeterli bilgiyi vermemektedir. Bu sayım şekli düz, mekanik ve müzikal olmayan bir sayım şeklidir. Yani sayılar arasındaki boşlukta ne olduğunu belirten bir ifade bulunmamaktadır. Bölümler arasındaki vurgu ve heceleri belirtmek için her sayı arasında alkış veya kelimeler gibi değişik sayma modelleri kullanılabilir. Sayılar arasındaki boşluğu ifade eden sayma biçimine göre sayma şekli; 1& 2& 3& 4& gibi olabilmektedir. 4'lük veya 9'luk bir süre içinde gerçekleşen ve temposu düşük olan danslarda kullanılan bir sayma biçimidir. 1ve 2ve 3ve 4ve her sayının bölünmesiyle vuruşların ve hareketlerin iki bölümlü sayılacağını ve her bir vuruş arasında bir hareket olacağını ifade etmektedir.

Bir hareketin temposu, aynı zamanda hareketin karakterini de belirler. Örneğin, 4 zamanlı yavaş bir tempoda gerçekleştirilen bir hareket (8'lik sürede) rahatlatıcı ve yumuşak bir etki yaratırken, aynı vuruş zamanına sahip hızlı tempoda (16'lık sürede) gerçekleşen bir hareketin, izleyenlerde tam tersi bir etki yarattığı gözlemlenmektedir. Bu tamamen hareketin kendi iç ritmi ile ilgili bir durumdur. Müzikal ritim sabit kalsa bile dansçı kendi başına ritmin iç dinamiklerini ve kinetik karşıtlıklarını kullanabilmektedir. Tüm bunlar birleşince ritim, müzik ve hareket, birbirlerine bütünleşmiş bir yapı oluşturmuş olur.

Dans dersinde öğrencilerin ritim bilgisini genişlemek için öğretmenin temelde bilmesi gereken bilgiler;

- Ritmi işitme ve nota değerlerini ayırt edebilme,
- Ritmik modelleri bilme,
- Zamanı tanıyabilme ve etkili müzik sayabilme
- Müzik yapısını ve ifadesini sezebilme'dir (Kassing & Jay, 2003, s. 65).

Bu bilgiler sayesinde dans eğitmeni öğretmek istediği dans türüne yönelik kullanacağı tüm temel hareket becerilerinin eğitiminde tempoyu sabit tutarak *ritimde koşma* olarak nitelendirilen olumsuz durumları engelleyebilecektir. Bu sayede dansçı sabit bir metronomda hareketleri doğru ve akıcı bir şekilde yapabilecektir. Yönlendirmelerin doğru yapılması sonucunda dansçı sahne üzerinde olması gereken yerde tam zamanında olabilecek ve olası bir aksaklığı veya sakatlanmaları engelleyecektir. Doğru sayı sayma yoluyla dansçı hareket serisi içindeki ritmik yapıyı daha net algılayarak ritim -hareket zamanlarının birbiriyle koordinasyonunu sağlayabilecektir.

Dans öğretmenleri hareket kombinasyonlarını sınıfta gösterirken hareket isimlerini melodikleştirebilir veya sayılarını melodik sayabilir. Her yeni hareket kombinasyonu için, yeni bir numara atama şeklinde de sayabilir. Bu sayma şekliyle dansçılar, hareket cümlesinin niteliklerini, cümlelerin neresinde ve kaçınıcı sette olduklarını ayrıca hareket yönünü ve setler arasındaki senkopları ve hareket kombinasyonları arasındaki bağlantıları ve geçiş noktaları hakkında bilgi sahibi olurlar.

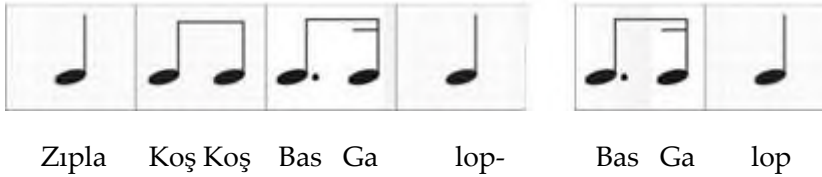
Monica Dale (1998)'nin örneğine göre; eurhythmics derslerinde melodikleştirilmiş bir söz öbeği üzerine doğaçlama hareketler geliştirmek mümkündür. Melodik seslendirme, hareket dinamiklerini

açığa kavuşturmak için uygun bir tekniktir. Bu teknik ile dansçılar, hareketlerin bir arada nasıl aktığını daha iyi kavrayıp, hareket ile müziğin uyumunu hissedebilirler. Ayrıca, melodik seslendirme sayesinde, hareket ve müziğin iç içe girift olması, hareket kombinasyonunun öğrencinin müzikal belleğine de yerleşmesini sağlar. Bu şekilde hem hareketler görsel hafızaya hem de müziksel hafızaya kodlanmış olur. Bu şekilde hareketin içindeki ritmik özelliklere bağlı dinamikleri, örneğin, senkop ve güçlü vurguları öğretme esnasında öğrencinin zihnine kodlanabilir (Kaplan, 2002).

Bu durumda, melodik biçimde hareket isimlerini öğrenen öğrenciler, dans provasının yapılmadığı anlarda ve alanlarda bile bu melodiyi seslendirerek, iç görüleri ile uygulamalı prova niteliğinde zihinsel prova yapabileceklerdir. Başarma duygusu onlarda özgüven yaratacak ve çalışmaya daha motive olmuş vaziyette yeni öğrenmelere kendilerini açacaklardır. Bu durumda öğrenciler artık temel ritmik dans adımlarını öğrenmeye hazırdırlar. Anahtar sözcükleri kullanarak, (melodik seslendirme) öğrencileri dans adımlarına doğru yöneltebiliriz. Cha cha öğretirken örneğin “yavaş, yavaş, hızlı çabuk” veya Tango için “yavaş, yavaş, hızlı, hızlı, yavaş” gösterilebilir.

Müzik ve Hareket Eğitiminin özellikleri, "müziksel zaman içinde tekdüzelik, uyum ve sürenin" yanı sıra, yaratıcılığı, kolektifliği, doğaçlamayı ve sürekli dönüşümü de içeren "Anadolu geleneksel danslarının" doğasına çok uygundur. Türk Halk Danslarına örnek olarak yaygınca bilinen 3 ayak halay'ı örnek verecek olursak “öne adım, adım, adım, nokta; geriye adım, adım, adım, nokta” şeklinde örneklendirebiliriz veya Karadeniz horonu için “bas, at, bas, nokta, yürü, yürü, sağa nokta, sola nokta” şeklinde sözcükler kullanabiliriz. Burada çalışmaya başlamadan önce başlangıç adımlarının hangi yönde olması gerektiğini hatırlatma gerekir. Sağ ayak ile başlanacak veya sol ayak ile başlanacak şeklinde yönlendirmeler yapılmalıdır.

Yukarıda örnekleri sunulan ritim kalıpları ve temel hareketlerin birleşimi sonucunda sistematik hareket örüntüleri oluşturulabilir. Bu hareket örüntüleri sanatsal, sportif veya rekreatif faaliyetlerin temelinde yer alabilirler. Örneğin;

Erdal (2005) çalışmasında; müzikteki ritim ve insan hareketi arasındaki eş zamanlılıktan yararlanılarak, müzik ve egzersiz arasındaki uyumun öneminden bahsetmiş ve “Öğrenciler fiziksel hareketleri uygularken, her becerinin bir ritmi olduğunun farkına varmalıdırlar” şeklinde bir yorumda bulunmuştur.

Motor öğrenme aşamalarında, hareket becerilerini öğrenmede geribildirim etkisi bir süredir üzerinde durulan bir konu olmuştur. Çalışmalardan sonra yapıcı geri bildirim sağlanması önemlidir. Geribildirim ve yansıtma yapılmadan bir konuyu defalarca tekrar etme, aynı hataları tekrarlamayla sonuçlanabilir ve kendine saygıyı azaltır. Koreografin düzeltmeleri ve geribildirimleri nasıl yaptığı

özellikle dansçıların risk alma isteksizliğini gidermede ve hataların doğasını anlamaları açısından çok önemlidir çünkü hataların öğrenme sürecinin bir parçası olduğu unutulmalıdır.

Sonuç

Dans sanatı yalnızca teknik bilgi, iyi bir beden kontrolü ve motorik diğer beceriler ile değil aynı zamanda düşünceleri iyi ifade edebilme gibi bütünsel bir yaklaşımla elde edilmektedir. Müzik eşliğinde dans ederken sanatçının yaptığı sanatı ve ifadesini izleyiciye ulaştırabilmesi için, bir hareket serisinin ritimsel açıdan başlangıç ve bitiş sayılarını bilmesi, bir hareketten diğerine geçişte kendinden emin olması ve dans ettiğinin farkında olması son derece önemlidir.

Bir bireyin bedenini iyi derecede kullanabilmesi doğuştan gelen fiziksel, zihinsel ve duygusal bir yeterlilik olabilir. Ancak profesyonel dansçılarda bu durum farklılık gösterecektir. Dans sanatında, bireyde var olan bazı motorik beceri ve yetenekler motivasyon açısından yeterli gibi görünse de başarı açısından tek başına yeterli olmayabilir.

Dansçılara uygulanacak ritim eğitim programları sayesinde motor beceriler, beden farkındalığı, hareket kavram bilgileri ve dansdaki diğer farkındalık boyutları gelişerek aktarılmak istenen duyguların bedende can bularak izleyici tarafından anlaşılabilmesi daha da kolaylaşacaktır.

Bu düşünceyle, dansçının hareketi oluşturan diğer tüm unsurları bilip uygulayabilmesi, sanatına ilişkin tempo terimlerini ve müzik formuna ait bilgileri kendisine eşlik edecek müzisyene aktarabilecek bir müzikal donanıma sahip olması, onun, sanatını teknik bakımdan üst düzey sergileyebilmesi ve kendisini daha net bir şekilde ifade edebilmesi açısından oldukça önemlidir.

Dans ve ritim eğitiminde öğretim süreci dinamik ve sürekli olmalıdır bu yüzden öğretim için öncelikle bir model tanımlamak ve hedefleri baştan belirlemek gerekmektedir. Dans eğitiminde bir model geliştirmeden önce öğretim süreçlerinin de tanımlanması gerekmektedir. Bir hareket serisinin dans olabilmesi için mutlaka ritmik, estetik ve koordine edilmiş olmaları gerekmektedir. Dans sanatını diğer hareket türlerinden ayıran en önemli özellik estetik ve ritmik olmasıdır.

Dansçının duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi açısından beden ve ruh sağlığı oldukça önemlidir. Bu kapsamda dansçının bedenini iyi derecede kullanabilmesi ve geliştirebilmesi mutlaka planlı ve programlı bir eğitimle mümkün olacaktır. Bu bütüncül eğitim yaklaşımlarının dikkatlice izlenmesi, eğitim programlarının ve kazanımlarının önceden planlanması, dansçılara performansları hakkında geri bildirimler vererek optimal performans seviyelerine ulaşabilmeleri amacıyla motive edilmesi öğretim programının etkili bir şekilde kalıcılığını sağlayacaktır.

Yukarıda anlatılan dans eğitimindeki gibi bütüncül yaklaşımlar izlendiğinde istenilen türde ve istenilen kalitede dans becerilerinin sergilendiği bir öğrenme ortamı oluşturulacaktır. Tabi ki, bahsi geçen konudaki eğitim süreci, geleneksel eğitime nazaran uzun bir zamanı kapsayacaktır, kısa zamanda müzik ve hareket eğitimi gözetilerek, hareket temelli bir çalışma ürün bazlı bir sonuç için ideal görünse de kişinin zihinsel, fiziksel eğitimi ve yaratıcılığı açısından zayıf bir eğitimidir. Bu ürün bazlı modelin amacı, performansa odaklı dansçılar yaratmaktır. Bu şekildeki performansa dayalı dans eğitimi formu, yukarıda anlatıldığı gibi çok yönlü eğitsel model için uygun değildir.

Geleneksel dans eğitiminde bireyin vücudu bir enstrüman olarak görülmekte, eğitmenin kendi görüşüyle dans dersi alan kişinin vücut ifadesi, estetik tatmin duygusu gibi öznel kazanımlar göz ardı edilerek tamamen icraya dönük bir yaklaşım sergilenmektedir. Bu tür çalışmalara katılan öğrencilerin, eğitim sürecinde zihinsel süreçleri göz ardı edilmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada ritmin ve ritim eğitiminin dansçılar üzerindeki bütüncül etkisinin ne denli önemli olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır. Her öğrenmenin bir kazanımı ve çıktısı olduğu gibi dansçılarda ritim eğitiminin kazanım ve çıktıları genel anlamda bedensel ifade yoluyla ritim ve hareket uyumu sayesinde ortaya konan icranın kalitesiyle ve izleyici üzerinde bıraktığı etki ile ölçülmektedir. Esnek bir beden ve mekanikleşmiş hareket serileri ile anlatılacak bir eser izleyici üzerinde pek de olumlu etkiler oluşturmayacak ve konudan uzaklaştıracaktır. İzleyicisi olmayan bir performansın da varlığından ve kalitesinden bahsetmek mümkün olamayacaktır.

Hareket etmek dans değildir, ancak tüm danslar hareket içerir bu açıdan bakıldığında icra edilen hareketlerin sanatsal bir yapıt-eser olabilmesi için estetik, ritmik, kinestetik ve bir duygu veya düşünceyi izleyicisine iletmek amacı doğrultusunda uygulanıyor olması gereklidir. Bu sayede her bir hareket farklı anlamlar kazanır, birlikte akar ve birbirine yaşamsal bir boyutta bağlanıp sanatçının bedeninde hayat bulur ve dansa dönüşür.

Dans yaratımındaki temel amaç hareketler aracılığıyla kitlesel veya kişisel iletişim sağlamaktır. Bu aşamada dansçının bedeninde vücut bulan hareketler ve kullanılan müzikler, yaratıya ait duyguların dışı vurumu ve mesajın aktarımı noktasında önemli bir araçtır. Bu bağlamda denilebilir ki, mesajın aktarımında kullanılan her unsur kesinlikle dansçının hareket becerisi ve anlatım ustalığına bağlıdır.

Bu amaçla, aktarılacak istenen duygunun izleyiciye tam olarak aktarılabilmesi için müziği iyi dinlemek, müzik içindeki sayıları ve ezgi cümlelerini iyi derecede ayırt edebilmek, ritmik değişkenleri (güçlü-zayıf, hızlı-yavaş) algılayabilmek ve dans hareketlerini tam zamanında ve yerinde istedik türde uygulayabilmek, dansçının performansında son derece önemlidir. Bu türden bir eğitim de dansçı için yaşamsal bir öneme sahiptir.

Etik Kurul İzni

Bu makale, etik kurul izni gerektiren bir çalışma grubunda yer almamaktadır.

Kaynakça

- Alp, M.Z. (2010). *Halk oyunlarının ritim duygusu, vücut kompozisyonu ve reaksiyon zamanının gelişimi üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dalcroze, E. J. (1967). *Rhythm music and education*. (Çev. Harold F. Rubenstein). Riverside Press.
- Deleon, J. (1997). *200 Bale ve dans*. Yapı Kredi Kültür Yayınları. 38.
- Dündar, M. (2003). Anaokulu ve ilköğretimin birinci sınıfında ritim eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 171-180.
- Erdal, G. (2005). Müzik öğretim yöntemlerinden dalcroze metodu ve kullanımı. *Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Sempozyumu, 14-16 Nisan 2005*. Kayseri.
- Gerek, Z., & Katkat, D. (2006). Elit sporcuların ve sedanterlerin ritim duyguları bakımından karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 36-42.
- Kaplan, R. (2002). *Rhythmic training for dancers*. Arizona State University. Human Kinetics.
- Kassing, G., & Jay, D. M. (2003). *Dance teaching methods and curriculum design*. Northern Illinois University. Human Kinetics.
- Özevin, B. (2006). Oyun dans ve müzik dersine ilişkin motivasyon ölçeği. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, 26- 28 Nisan 2006*. Denizli.
- Özevin, T. (2008). *Yaratıcı dans etkinliklerinin motivasyon, özgüven, özyeterlik ve dans performansı üzerindeki etkileri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkul, M. K. (2011). *Müziksel kavrama sürecinde bedenin rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Özmenteş, G. (2007). Müzikte beden zihin ilişkisi. *38. uluslararası Asya ve kuzey Afrika Çalışmaları, 10- 15 Eylül 2007* (ss. 627-647). Ankara.
- Sarıkaya, R. (2013). *Lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda ritim öğretim yöntemlerinin kullanılma durumları (Ankara ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sayın, M. (2011). *Hareket ve beceri öğretimi*. Spor Yayınevi.
- Sun, M., & Seyrek, H. (1983). *Okul öncesi eğitimde müzik*. Müzik Eserleri Yayınları.
- Yaprak, E. (2005). Geleneksel müzik eğitimi metotlarına alternatifler. *Orff İnfö Dergisi*, 7. http://www.orffmerkezi.org/orf_01orffne

